

Na Scoileanna Dara leibhéal is Fearr sa Tír

Ceist 1 Beidh tú ag féachaint ar ball ar mhír nuachta faoi thorthaí suirbhé a rinneadh ar dhaltaí scoile a chuaigh chuig coláistí tríú leibhéal. Féach ar an tuairisc uair amháin. Cé mhéad den eolas a d'éirigh leat a thuiscint bunaithe ar na pictiúir agus ar eolas ar bith eile a bhí agat cheana féin?

Ceist 2 Féach ar an tuairisc anois uair amháin agus déan iarracht an leagan Gaeilge de na focail seo thíos a aimsiú inti. Cuir do chuid freagraí i gcomparáid le cinn an duine atá in aice leat.

Survey	_____
College	_____
English	_____
Scotland	_____
Wales	_____
Schools	_____
Community School	_____
Education	_____
Parents	_____
Vocational School	_____
Raise	_____

Ceist 3 Anois féach ar an tuairisc don dara huair agus déan iarracht freagraí na gceistanna seo a aimsiú. Ansin, pléigh na freagraí leis an duine atá in aice leat.

1. Cé mhéid scoileanna atá ar an liosta?
2. Ainmnigh na Gaelscoileanna atá sa deich gcinn is fearr sa tír.
3. Cén ardú atá tagtha ar ráta Phobalscoil Ghaoth Dobhair?
4. Ainmnigh scoil amháin a thit sa liosta.
5. Cén bhliain déanach ar foilsíodh an liosta seo?

Ceist 4 Cloistear ‘agus í an chéad bhliain di’ sa mhír nuachta

Anois déan féin agus an duine in aice leat iarracht na lúbíní thíos a bhaint amach:

1. an chéad (amharclann)
2. an tríú (bosca)
3. an chéad (Éireannach)
4. an cúigiú (amhrán)
5. an chéad (mála)
6. an naoú (Éireannach)
7. an dara (cruinniú)
8. an dara (seomra)
9. an chéad (cruinniú)

Ceist 5. Líon na bearnaí thíos trí éisteacht leis an gcéad mhír arís

I suirbhé atá déanta ag an Nuachtán an *Sunday Times* ar an gceithre chéad scoil dara leibhéal is fearr sa tír, tá _____ agus _____ do _____ agus scoileanna _____. Léiríonn an _____ gur fearr a chruthaíonn daltaí a dhéanann freastal ar scoileanna buachaillí nó scoileanna cailíní seachas daltaí i scoileanna measctha. Tá an scéal uile ag Eibhlín Ní Choisdealbha.

(drochscéala, Ghaelscoileanna, suirbhé, deá-scéala, Gaeltachta,)

Ceist 6 Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat nó le do ghrúpa.

1. I do thuairim, an córas maith é seo le scoileanna a mheas?
2. An mbíodh cáilíochtaí tríú leibhéal chomh tábhachtach céanna san am atá caite?
3. An bhfuil cáilíochtaí tríú leibhéal ag do thuismitheoirí?

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

Iarr ar gach beirt plé a dhéanamh ar a bhfuil ar eolas acu faoin scéal.

Ceist 2

Survey	Suirbhé
College	Coláiste
English	Sasanach
Scotland	Albain
Wales	An Bhreatain Bheag
Schools	Scoileanna
Community School	Pobalscoil
Education	Oideachas
Parents	Tuismitheoirí
Vocational School	Gairmscoil
Raise	Ardú

Ceist 3

1. 400
2. Coláiste Eoin, Coláiste Íosagán, agus Laurel Hill.
3. 45
4. Cloch Cheann Fhaola, Coláiste Croí Mhuire.
5. 2007

Ceist 4.

An chéad: Tar éis **an chéad**, bíonn séimhiú ar chonsan ach ní thagann aon athrú ar ghuta:

an chéad bhosca an chéad óstán

An dara-an deichiú: Tar éis an dara – an deichiú, ní thagann aon athrú ar chonsan agus cuirtear **h** roimh ghuta:

an dara bosca an dara húll

d, t, s: Ní thagann *aon* athrú ar fhocail a thosaíonn le *d, t, s*:
an chéad doras, an dara tuairisc, an tríú seomra.

1. an chéad amharclann
2. an tríú bosca
3. an chéad Éireannach
4. an cúigiú hamhrán
5. an chéad mhála
6. an naoú hÉireannach
7. an dara cruinniú
8. an dara seomra
9. an chéad chruinniú

Ceist 5.

I suirbhé atá déanta ag an Nuachtán an *Sunday Times* ar an gceithre chéad scoil dara leibhéal is fearr sa tír, tá **deá-scéala** agus **drochscéala** do **Ghaelscoileanna** agus scoileanna **Gaeltachta**. Léiríonn an **suirbhé** gur fearr a chruthaíonn daltaí a dhéanann freastal ar scoileanna buachaillí nó scoileanna cailíní seachas daltaí i scoileanna measctha. Tá an scéal uile ag Eibhlín Ní Choisdealbha.

Ceist 6.

Lig dóibh na ceisteanna a phlé i ngrúpaí.

Maolra Mac Donncha

I suirbhé atá déanta ag an Nuachtán an *Sunday Times* ar an gceithre chéad scoil dara¹ leibhéal is fearr sa tír, tá deá-scéala agus drochscéala do Ghaelscoileanna agus scoileanna Gaeltachta. Léiríonn an suirbhé gur fearr a chruthaíonn daltaí a dhéanann freastal ar scoileanna buachaillí nó scoileanna cailíní seachas daltaí i scoileanna measctha. Tá an scéal uile² ag Eibhlín Ní Choisdealbha.

Eibhlín Ní Choisdealbha

Cuireadh an liosta seo de³ na ceithre chéad scoil dara⁴ leibhéal is fearr sa tír le chéile, bunaithe ar an méid daltaí a d'aimsigh áit in aon Ollscoil Éireannach, Sasanach, in Albain nó sa Bhreatain Bheag nó i gceann de⁵ na príomhcholáistí oiliúna do mhúinteoirí i gColáiste Ríoga na Máinlia in Éirinn nó sa Choláiste Náisiúnta Ealaíona agus⁶ Deartha. Tá trí Ghaelscoil ainmnithe i measc na deich gcinn de scoileanna is fearr sa tír, sin iad, Coláiste Eoin, Íosagán i mBaile Átha Cliath, agus Laurel Hill i Luimneach, agus is scoileanna aonghnéis naoi gcinn as na deich gcinn is fearr. I measc na scoileanna ar tháinig feabhas an-mhór orthu tá Coláiste Cholmcille in Indreabhán i nGaeltacht Chonamara. Bhí an scoil seo ag trí chéad fiche ceathair ar an liosta déanach a foilsíodh i dhá mhíle is a seacht, ach i mbliana tá siad⁷ ag céad fiche a dó, sin ardú de dhá chéad agus a dó áit.

Gearóid Ó Dubhlaoidh-Príomhoide Coláiste Cholmcille:

Scoil réasúnta beag⁸ atá againn anseo, tá thart ar céad ochtú scoláire againn agus tá na ranganna réasúnta beag freisin.

Thóg sé go leor misnigh⁹ do na múinteoirí anseo é sin a fheiceáil ar na páipéir¹⁰. Is léiriú é ar an méid oibre atá á dhéanamh acu¹¹ anseo i gcaitheamh na mblianta agus is iontach an rud é sin don scoil go bhfuilimid¹² chomh hard sin.

¹ *Darna* a deirtear sa mhír

² *Uilig* a deirtear sa mhír

³ *Dos* a deirtear sa mhír

⁴ *Tarna* a deirtear sa mhír

⁵ *Des* a deirtear sa mhír

⁶ *Is* a deirtear sa mhír

⁷ *Táid* a deirtear sa mhír

⁸ *bheag* a deirtear sa mhír

⁹ *misneach* a deirtear da mhír

¹⁰ *na páipéirí* a deirtear sa mhír

¹¹ *atá siad ag déanamh* a deirtear sa mhír

¹² *go bhfuil muid* a deirtear sa mhír

Eibhlín Ní Choisdealbha

Tá ardú de dhaichead¹³ a cúig áit tagtha ar ráta Phobalscoil Ghaoth Dobhair leis, de réir an chritéir.

Noel Ó Gallachóir- Príomhoide Phobalscoil Ghaoth Dobhair

Tá meas mór ag tuismitheoirí agus scoláirí ar oideachas tríú leibhéal mar tá a fhios acu sa saol¹⁴ atá ann inniu go gcaithfidh tú céim tríú leibhéal a bheith agat fá choinne fáil ar aghaidh sa saol¹⁵, go háirithe an dóigh a bhfuil cúrsaí eacnamaíochta anois le traidhfil blianta anuas.

Eibhlín Ní Choisdealbha

I measc na scoileanna a thit ar an liosta seo de réir an chritéir, tá Pobalscoil Chloch Cheann Fhaola san Fhál Charrach i dTír Chonaill a thit céad daichead a sé áit agus Coláiste Croí Mhuire ar an Spidéal i gConamara a bhí ag uimhir a nócha naoi agus anois ag céad caoga cúig. D'éirigh le dhá scoil, a bhfuil go leor conspóide tarraingthe acu maidir le teanga teagaisc na scoile, áiteanna arda a bhaint amach, sin iad Pobalscoil Chorca Dhuibhne sa Daingean i gCiarraí a bhain uimhir a hochtú sé amach ar an liosta agus í an chéad bhliain di a bheith san áireamh ann, agus Gairmscoil Mhic Diarmada¹⁶ ar Árann Mhór i dTír Chonaill a bhí ar an tríú scoil bheag is fearr sa tír. Rinneadh¹⁷ scoileanna beaga, le níos lú ná céad dalta iontu a rangú¹⁸ leo féin agus sa liosta sin, tá seacht gcinn de scoileanna Gaeltachta daraleibhéal i measc na deich gcinn de scoileanna beaga is fearr sa tír. 8

Eibhlín Ní Choisdealbha, Nuacht TG4, i gConamara.

¹³ *de daicheada* deirtear sa mhír.

¹⁴ *sa tsaol* a deirtear sa mhír.

¹⁵ *sa tsaol* a deirtear sa mhír.

¹⁶ *Mhic Dhiarmada* a deirtear sa mhír, ach *Mhic Diarmada* atá le feiceáil.

¹⁷ *Deineadh* a deirtear sa mhír.

¹⁸ *rangnú* a deirtear sa mhír